

ЕСТЕТИЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА

Питання естетичного виховання особистості набувають особливого значення в сучасних умовах розвитку суспільства, коли загострюються суспільні суперечності, втрачаються загальнолюдські цінності, життєві ідеали, мають місце рецидиви аморальної поведінки молоді. Естетичне виховання повинно сприяти формуванню творчої активної особистості, здатної повноцінно сприймати прекрасне, гармонійне, досконале у житті, природі, мистецтві, жити і творити за законами краси [1, с. 5]. У наш час актуалізуються питання теорії і практики естетичного виховання як найважливішого засобу формування відношення до дійсності, засобу етичного і розумового виховання. У сфері духовного життя, повсякденної праці, знайомство з мистецтвом, милування природою, в побуті, в міжособистісному спілкуванні – скрізь прекрасне і потворне, трагічне і комічне виконують істотну роль. Краса дає насолоду і задоволення, стимулює навчальну і трудову активність. Потворне відштовхує. Трагічне учить співчуттю. Комічне допомагає боротися з недоліками.

У вітчизняній педагогічній науці проблема формування естетичної культури особистості висвітлена в роботах Н. Бутенко, І. Зязюна, Т. Іванової, О. Рудницької, А. Семашко, В. Сластьоніна, Г. Шевченко. Естетичний вплив мистецтва на формування особистості досліджено Д. Антоновичем, Л. Виготським, Г. Костюком, О. Леонтєвим, О. Отич, К. Платоновим, С. Рубінштейном, О. Рудницькою, Б. Юсовим та іншими. Таким чином, аналіз філософської, психолого-педагогічної літератури дозволяє стверджувати, що протягом останніх років значно зріс інтерес до проблем духовно-естетичного розвитку педагогів, формування їх естетичних потреб.

Саме естетика, наголошував академік І.А. Зязюн, передує всім духовним аспектам формування людини, включаючи естетичне. Дух свободоловства, атмосфера демократизму, надання людині максимальної свободи вибору і самовиявлення, усвідомлення людиною своєї неповторної індивідуальності через самооцінку — усі ці чинники є визначальними в становленні і розвитку її естетичного досвіду [2, с. 11 – 12].

До естетичних чинників розвитку підростаючого покоління варто віднести, насамперед, мистецьку спрямованість навчально-виховного процесу, а також творчість, емоційність, красу людського спілкування викладача, гуманізацію та гуманітаризацію навчального процесу. Основою в системі естетичного виховання учнів є мистецтво: музика, архітектура, скульптура, живопис, танець, кіно, театр і інші види художньої творчості. Мистецтво містить в собі великий потенціал для розвитку особистості. Тому можна припустити, що, залучаючи школярів до багатющого досвіду людства, накопиченого в мистецтві, можна виховати високоморальну, всебічно розвинену сучасну людину. Естетичне виховання, використовуючи для своїх цілей художнє виховання, розвиває людину в основному не для мистецтва, а для його активної естетичної життєдіяльності.

Особливо художньо-естетичний цикл дисциплін вводить дітей в чарівний світ мистецтва. Вони дозволяють проникнути в таємниці краси праці, навчають навикам створення, збереження і розвитку цієї краси. У школі зустріч дітей з витворами мистецтва відбувається в основному на уроках літератури, історії, музики, образотворчого мистецтва, художньої культури. Ці ж предмети і є основними в системі естетичного виховання. Вони виконують вирішальну роль у формуванні естетичних ідеалів у дітей, їх художнього смаку, естетичного відношення до дійсності і мистецтва. По своїй суті предмети художнього циклу є складною єдністю самого мистецтва, його теорії і історії, навиків практичної творчості.

Основний напрям естетичного виховання зводиться до практичного ознайомлення дітей з різними видами мистецтва, привчання до їх естетичного сприйняття і простих естетичних думок. В рішенні вказаної задачі велику роль виконують художня підготовка самого вчителя. Педагогу на уроках важливо організувати красу розумової праці, ділових відносин, пізнання, взаємодопомоги, спільної діяльності. Йому необхідно володіти умінням красиво писати, виразно і емоційно читати вірші і розповіді, добре проводити уроки співу, володіти навиками музичного і образотворчого мистецтва. Художня підготовка вчителя і його компетентність в різних видах мистецтва не тільки породжують у дітей внутрішню суперечність між наявним і необхідним рівнем їх естетичного розвитку, але і порушують у них потребу в залученні до мистецтва. Для виховання художнього сприйняття у школярів істотне значення

має використання прийому порівняння при вивченні будь-якого матеріалу, прослуховування музики і розгляді картин спонукає їх до оцінки цих творів, виразу власного відношення до їх достоїнств і недоліків. Постановка простих питань, направлених на з'ясування того, що дітям подобається в тому або іншому творі, яка картина або музична мелодія кращі, загострює їх сприйняття і спонукає до оцінних думок.

У вихованні естетичного сприйняття школярів необхідно широко використовувати заучування напам'ять віршів, пісень, демонстрацію репродукцій картин кращих художників. Основна робота в цьому напрямі здійснюється школярами, які володіють для цього необхідними здібностями до глибшого розуміння мистецтва і розвиненими відчуттями, що сприяють переживанню прекрасного. Дуже важливо збагатити учнів уявленнями про художні засоби передачі настрою людини, які використовуються в літературі, музиці і образотворчому мистецтві.

Отже, естетичні чинники розвитку підростаючого покоління засобами мистецтва сприятимуть якості краси, стимулюватимуть прагнення учнів до прекрасного, а також формуватимуть їх духовний стан, розвиватимуть високі почуття. Безперечно, головна увага має бути зосереджена на підготовці юного покоління, підвищенні їх загальної культури, освіченості та вихованості.

Використана література:

1. Загальні питання естетичного виховання в школі [ред. В.М. Шацька]. – К. // Просвіта, 2000. № 4. – 181 с.
2. Зязюн І. А. Естетика і етика започатковують людську духовність / І.А. Зязюн // Естетичні та етичні основи розвитку педагогічної майстерності викладачів вищих педагогічних навчальних закладів : бібліогр. покажч. / [упоряд. Л. Н. Штома ; наук. консультанті авт. вступ. ст. О. М. Отич ; наук.ред. І. А. Зязюн ; бібліогр. ред. Л.Н. Штома]. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. – С. 11 – 12.

